

BIBLIA

Az októberi és novemberi elmélkedéseket a Bokor Közösség ifjú nemzedékének néhány tagja írta, nevezetesen: Kőszegi Júlia (okt. 4.), Kőszegi Mátyás (okt. 11.), Bajnok Dániel (okt. 18. és nov. 29.), Bajnok Kristóf (okt. 25., nov. 1., 15., 22.), valamint Sztraka Ágnes és Frank Tamás (nov. 8.).

Október 4. — Évközi 27. vasárnap — Mk 10,2–16 — Házasság gyermekmódra

Már megint a farizeusok. Most a következő kérdéssel igyekeznek törbe csalni és lejáratni Jézust: „Szabad-e a férjnek elbocsátania feleségét?” Persze mi tudjuk, hogy az ő sarokba szorításához nem lehet elég korán kelni. Jézus tisztázza, hogy Mózes annak idején csak azért engedélyezte az asszony válólévéllal történő elbocsátását, mert számolt szívük keménységével. „De Isten a teremtés kezdetén férfit és nőt alkotott. Az ember ezért elhagyja apját, anyját, feleségével tart, és ketten egy test lesznek. Ettől kezdve többé már nem két test, hanem csak egy. Amit tehát Isten összekötött, azt ember ne válassza szét!” Hányszor hallottuk már ezt az idézetet, szinte már a könyökünkön jön ki. Pedig ha belegondolunk, milyen szép, amit Jézus itt mond. Isten a teremtéskor elgondolta, hogy nekünk miképpen lenne a legjobb, így megszületett férfi és nő felbonthatatlan egysége. Erre az ember – mint ahogyan egy kis idő elteltével az atomról, az „osztathatatlannal” is bebizonyítja, hogy osztható – kitalálja, hogy felrúgja ezt az isteni egységet. Mert kemény a szíve.

Pedig instrukciókat is kapott a témához. Megvan például a helyes sorrend. Vajon Jézus miért nem azt mondja, hogy „ketten egy test lesznek, és az ember elhagyja apját, anyját és feleségével

tart”? A férfi dönt: számomra mostantól ez a nő a legfontosabb. Még a szüleimnél is – azoknál az embereknél, akiknek az életemet köszönhetem – fontosabb. Feleségül veszem, vele tartok, és egyé leszünk. Mesésen hangzik. Mégis hányan borítják fel ezt a sorrendet, és mire eljutnak a házasságig (ha egyáltalán), már annyiszor váltak egy testté valakivel, hogy számukra elveszti értékét Isten egyik legszebb ajándéka. Nem csoda, ha simán felrúgják a házasságot is. Úgy vannak vele, mint a próba munkaidővel. Az elején jónak tűnt a meló, de most úgy gondolom, mégsem kell. Otthagynom.

Jézus aztán már nyújtja is a következő kapaszkodót: elmondja, milyeneknek kell lennünk. Mint a gyermekek. Ez segít többek között abban, hogy a nagy szavakkal elpapolt „Isten alkotta, felbonthatatlan férfi-nő egységet” megélhessük a mindennapokban. Ezért tehát lássuk: Mi jellemzi a gyermeket?

Feltétlen bizalom. A folytonos gyanakvás nem jó tanácsadó, és teljesen felőrli energiánkat. Más baj nincs vele. Persze bízni valakiben kockázatos. Bánthatnak, sérülhetünk. De milyen szép, ha valakire teljesen rábízhatom magam, ha tudom, hogy számíthatok rá, ha biztonságban érezhetem magam mellette, ha önmagam adhatom, és ha érzem, bízok bennem.

Csodálat. Hát igen, a felnőtt ember hajlamos mindent természetesnek, illetve neki kijárónak venni. Kicsit kivesszett belőlünk a szemek elkerekítésének képessége. Nahát, milyen aprócska ez a virág! És mennyi kedvesség van ebben az emberben! Ha tudjuk csodálni környezetünket, másokat és önmagunkat, rájövünk, hogy milyen gyönyörű világban élünk, milyen remek emberekkel.

A szeretet kimutatása. Meggondolandó. Az „Amikor elvettelek / hozzád mentem, mondtam, hogy szeretlek, minek ismétlem magam?” című magartatás igen kevésbé tudja kielégíteni szeretetet kapni és adni vágyó igényeinket. Fontos nap mint nap tudnom és éreznem, hogy a másik szeret. És fontos biztosítani őt a szeretetéről. Az érzelmek kimutatásának 1001 módja van, lehet válogatni belőle. Kihez melyik áll közelebb.

Megbocsátás, elfogadás, őszinteség, növekedési vágy. Sok dolgot elleshetünk még a gyerekektől. És még így sincs garancia. Attól, hogy megvan a recept és hozzávalók, még nem biztos, hogy jól sikerül az étel. És mennyivel bonyolultabb a házasság, mint az almás pite! De töretlenül próbálkoznunk kell! Menni fog! Isten bíz bennünk.

Október 11. — Évközi 28. vasárnap — Mk 10,17–30 — Több mondat a gazdagságról

Jézus igen meglepi a gazdagot, amikor az leborul előtte, és az örök életet óhajtja, hiszen számára már csak a szegénység az egyetlen feltétel ehhez. Nem kell csodálkoznunk a fiú reakcióján, amikor lehervadt arccal elsomfordál.

A következő rész többek között rám is vonatkozik; akit nem érint, annak jó. De most őszintén: Ki az közülünk, akinek nem jön jól egy kis pénz? Nem fantáziálgattunk már ezerszer azon, hogy ha anyagi helyzetünk kicsit jobb lenne, mit is kezdenénk? Dehogynem. Én legalábbis biztosan. Minden nap, amikor bemegyek a munkahelyemre (egy kapitalista német cégnek dolgozom) hálát adok, hogy van munkám, ugyanakkor nem feltétlenül nagy örömmel gondolok az aznapi teendőkre, mert azok

alapjában véve nem tetszenek. Sokszor azon ábrándozom, hogy „de jó is lenne egy kicsivel több pénz, akkor végre megalapíthatnám a családomat, amiért minden nap most is dolgozom”! Persze sokan mondják erre azt, hogy hát mire várok, meg majd Isten megsegít, a családdhoz úgysem kell pénz, csak szeretet. Félreértés ne essék, én nem akarok gazdag lenni. Egyszerűen gyerekeket szeretnék. Ehhez nem kell nagyon sok pénz, én csak annyit szeretnék, hogy a jövődöbelim el tudjon menni szülni, ne legyen akadály az, hogy a kettőnk fizetése is kevés, hát még az enyém egymagában. Így hát most marad a spórolás, már egész jól megy, majd úgy is lesz gyerek.

Foglalkoztat a pénz. Mindenkit foglalkoztat, hiszen minden könnyebbnek tűnik általa. Ezért is nehéz megválni tőle. De ha egyszer könnyebben tudjuk megoldani a problémáink nagy részét pénzzel, miért mondja Jézus, hogy legyünk szegények? Nem azért, mert ő is az volt, kipróbálta és tetszett neki, hanem mert tudja, hogy a gazdag ember kevesebb eséllyel látja meg a szegényt. Valahol van is erre egy mondas: „Ha az ember kinéz az ablakon, látja a többi embert, a csodás természetet. Ha bekeni egy kis ezüsttel az ablakot, már csak a saját arcát látja.” Ez valóban így van, sajnos nekem is van rossz tapasztalatom ez ügyben. A szegény észreveszi a másik embert, a gazdag nem. Ennyi. Ez a kulcs. Aki látja a többit, szeretheti

őket, és segíthet nekik. Ez kell az üdvözüléshez, ha jól tudom.

A határok azonban nagyon képlékenyek, és a gazdagság is relatív. Nem

várhatjuk el mindenkitől, hogy remetei szegénységben éljen. Egy különbség van még a mai gazdag ember és a bibliai ifjú között is. Ma a többi parancsola-

tot megtartva nem lehetünk gazdagok, régen talán igen. Ez is megfontolandó, ha már be akarunk jutni a Mennyek Országába.

Október 18. — Évközi 29. vasárnap — Mk 10,35–45 — Zebedeus fiainak kérése

Jakab és János arcátlan lobbisták. Pontosan tudják, miképpen lehet jutni valamire ebben a *világban*: a megfelelő emberhez kell fordulni kérésünkkel, még mielőtt mások tennék ugyanezt. Így lehetünk igazgató-helyettesek, így nyomhatjuk be gyereinket egy jó iskolába, így kaphatunk helyet a nagyfőnök jobb- és balkeze felől. A *világban* évezredek óta mindenhol így megy ez – aki jól lobbizik, az szerezhet pénzt, hatalmat, befolyást, pozíciót. Nem csoda, hogy Zebedeus két fia is így óhajtotta többre vinni a többi tíz tanítványnál. Persze ne gondoljuk, hogy amazok másként gondolkodtak a *világ* dolgai felől: alighanem azért bosszankodtak (Mk 10,41), mert nem nekik jutott eszükbe hamarabb szólni egy-két szót a saját érdekükben.

A tanítványok Jézus haláláig képtelenek arra, hogy másképp gondoljanak mesterükre, mint politikai megváltóra. Nem értik, hogy miről beszél Jézus, amikor az *Országot* emlegeti – azaz-hogy azt hiszik, hogy értik: nyilván a felszabadított Izraelt. (Számunkra: a helyreállított Nagy-Magyarországot.) Itt aztán jó lenne megszerezni a főkan-cellári vagy pénzügyminiszeri posztot Krisztus Urunk elnöklété mellett! Van tehát miért könyökölni. Jézus számára azonban az *Ország* nem a *világ*, ahol megéri strapálni magunkat, hogy másokat megelőzve jussunk pozíciókhoz. Akkor vajon mi? Talán a Mennyország,

ahová (hitünk szerint) halálunk után jutunk? Igen, de nem csak az. Jézusnál nem választható szét élesen egymástól a földi életet követő örök élet Országá és az Isten Országá itt a Földön, amelyet keresni kell (Mt 6,33), amely már közel van (Mk 1,15), amely a szegényeké (Lk 6,20), ezért oda nemigen juthat be gazdag (Mk 10,23), sőt, erőfeszítés nélkül senki sem (Lk 16,16). Isten Országá közöttünk van (Lk 17,21), de nem egy fizikailag vagy földrajzilag meghatározható helyen, hanem a lelkünkben, a barátságainkban, a családjainkban, a közösségeinkben. E helyeken nincs jobb- és bal felől ülés, nincs hatalomgyakorlás, csak szolgálat van! „Aki első akar lenni köztetek, legyen a rab-szolgátok.” Ó, de távol van ettől a világ, hiába nevezik magukat minisztereknek (szolgáknak) fő korifeusaink.

Az evangéliumi szakasz azonban felvet egy olyan problémát is, amelyre nem tudom, van-e jó válasz. Márknál maga a két tanítvány áll elő fenti ambiciózus ötletével, Máté viszont (Mt 20,20) mintha megkegyelmezne a testvéreknek, és anyjuk szájába adja a kérést. Ezzel egyrészt leveszi a felelősséget a fiúk válláról (hiszen nem ők mondják ki a kérésüket), másrészt kissé közelebb hozza mihozzánk a történetet. Mielőtt ugyanis elhamarkodottan pálcát törnénk e lobbisták felett, kérdezzük csak magunktól: Mi talán még soha nem próbáltuk hasonlóképpen egyengetni például

gyermekünk útját? Az ilyesmit protekciónak szoktuk nevezni, és általában dühítő jelenségnek tartjuk mindaddig, amíg velünk vagy mieinkkel szemben alkalmazzák mások érdekében, és nem mi kényszerülünk rá. X elintézte, hogy a gyereket felvegyék a jó nevű Y iskolába. Z-t sikeresen beprotezsálták arra a munkahelyre, ahova rajta kívül még hárman jelentkeztek, de – fájdalom – nem volt megfelelő a kapcsolati tőkéjük. Csúnya protekció! Pedig hány ismerősöm köszönheti szülei, barátai buzgalmának, hogy ide került, és nem amoda. Szabad ezt? Nem tudom. Azt tudom, hogy aki nem viseli szívén gyermeke taníttatását (például azt is, hogy milyen iskolába jár), az csúnya hibát vét. Hol a határ az érdekeimért (vagy az enyéim érdekeiért) való kiállítás és a protekció, illetve lobbizás között?

Úgy hiszem, Jézus számára ez nem lett volna kérdés. Ő nem e világban gondolkodott, hanem az Országról beszélt. A lobbizás és protekciókényszer a teljesítményorientált világ „erőlteti” ránk, amely elvárja tőlünk, hogy harcoljunk meg felebarátainkkal a munkahelyekért, iskolákért, jó orvosokért, és még ki tudja miért. Ha nem tesszük, megnézhetjük magunkat. A szeretet országában azonban nincs efféle teljesítménykényszer, így nincs szükség protekcióra sem. De vajon mit szabad tennünk, míg ebben a világban (is) élnünk kell (vö. Jn 17,15)?

Október 25. — Évközi 30. Vasárnap — Mk 10,46–52 — Szemesnek áll a világ?

A jerikói vak koldus nemigen hallgat másokra. Amikor megtudja, hogy Jézus jár arra, elkezd kiáltozni, hogy „Jézus, Dávid fia, könyörülj rajtam!”. Ez valamilyen oknál fogva erősen zavarja az Emberfia útítársait. Lehet, hogy azért, mert igazából mindegyik a saját problémájára akart gyógyulást a csodátévő doktortól? Nem kizárt. Mindenesetre én nehezen tudom elképzelni, hogy Jézus úgy utazott volna, hogy közben a körülötte lévők folyamatosan a nyavalyáikat mutogatják neki. Számomra sokkal közelebb az a kép, hogy a Tanító útközben komoly dolgokról beszélgetett a többiekkel, azaz tanított. És ezt a valóban fontos tevékenységet zavarja meg a koldus a kiabálásával. Ez az a helyzet, amikor valószínűleg én is igyekeznék a zavaró körülményeket (a bekiabálókat) kizárni, hogy mind csak Rá figyelhessünk.

A vak azonban nem riad vissza a tömeg – érthető – rosszállásától. Neki már nincs veszíteni valója. El is éri célját, és sikerül felhívnia magára a figyelmet: Jézus – talán éppen félbehagyva egy gondolatot – magához hívja. És nem veti szemére antiszociális viselkedését, hanem megkérdezi, hogy mit szeretne. „Hogy lássak” – így a vak. Jézus ezt válaszolja neki: „Eredj, hited meggyógyította téged!” És tényleg csoda történik, meggyógyul. Erre mit tesz a mi vakunk? Azt hinnénk, hogy a csoda miatt érzett nagy hálájában mindent teljesít, amit Jézus kér tőle. Hát nem, nem hagyja ott, hanem követőjévé szegődik.

Ha a saját érdekeinket mindig háttérbe szorítjuk mások érdekeihez képest, akkor lehet, hogy sikerül olyan áldozatot hoznunk, amelyet valójában nem is vár el tőlünk az Isten. Ettől nekünk rossz lesz – de Neki sem lesz jobb! Lehetséges, hogy a tömeg szeret-

te volna zavartalanul hallgatni a tanítást, és talán Jézus maga sem kívánta tovább szaporítani a vele együtt utazók számát; a vak azonban észrevette, hogy élete lehetőségét szalaszthatja el – mind a gyógyulás, mind az igazzá válás útján –, ha hagyja Jézust továbbsétálni.

Semmiképp sem akarom az önzést dicsőíteni az altruizmussal szemben. Úgy látom, a világban – legalábbis a mi felünkön – sohasem látott magasságokba jutott az egyéni érdekek imádata. A sok önző ember között pedig elvész az Isten hangja, és még földi értelemben sem teremthető meg a harmónia. Másrészt viszont a közösségi önfeladás a saját Istenhez vezetett utunkon félrelépésnek is bizonyulhat, ha arányában nem indokolt az önfeláldozás. Igenis **jogomban áll zavarni másokat**, akár a terhükre is lenni, ha az én problémám fontosabb. A közösségi elvárások szempontjából is érvényes, hogy elvte-

lenül nem engedelmességek nekik. Ha magamat teljesen feladom, akkor a közösség ezzel valami nagyon fontosat veszít el.

A jó közösség egymást szerető emberekből áll. Az egymást szerető emberek pedig empátikusak, ezért át tudják és át is akarják érezni, mi van testvérük lelkében. Ettől még

esetenként ütközhetnek az érdekeik, amelyeknek feloldása lehet nehéz, türelmet és szeretetet próbáló feladat. De ezek a feladatok is lehetnek építőek, ha jól oldjuk meg őket.

November 1. — Mindenszentek ünnepe — Mt 5,1–12 — Nyolc boldogság

Lukácsnál (Lk 6,20-23) a nyolc helyett csak négy boldogság van. Közös mindkét evangéliumi részben, hogy boldogok a sírók és a Jézusért gyaláztak (ez utóbbi Máténál „9. boldogságként” szerepel a szövegben, az első nyolctól eltérően a hallgatóságnak közvetlenül, második személyben mondva). Máté – Lukáccsal ellentétben – az első boldogságnál „lélek szerinti” szegényeket említ, ami rengeteg hamis értelmezési lehetőséget nyit meg, mint például: boldogok a bolondok, boldogok az önhittségtől és az anyagi kötöttségektől mentesek, boldogok, akiknek nem mindenük a pénz stb. Lukács magától értetődővé teszi, hogy a tényleg nyomorgókra – és nem a tisztas körülmények között élőkre – gondol, mivel nála a második boldogság az éhezőké. A mátéi „lélek szerinti szegények” kifejezést talán úgy lehet jól érteni, hogy ők azok, akik a másoknak adás miatt tudatosan, következményképpen elszegényítik magukat, olyan szintre, hogy már alapvető szükségleteik sem teljesülnek, így nyomorogniuk kell. Azért ez az értelmezés is különbözik némileg a „született nyomorgók” jelentéstől,

mivel aktivitást feltételez, illetve lehetőséget ad arra, hogy magunkat ne diszkrét skálán (nyomorgok vagy nem nyomorgok), hanem egy folytonos vonal mentén helyezük el (ma ennyit adtam, ennyivel kerültem közelebb a nyomorúsághoz).

Az éhezők Máté szövegében is szerepelnek, azonban szinte teljesen elveszi ennek társadalmi élet, amikor azt írja: „boldogok, akik éheznek és szomjaznak az igazságot”. Ki az, aki erre azt mondáná, hogy őt nem érdekli az „igazság”? A félreértést tovább súlyosbítja, hogy a magyarban köznapiban értelemben az igazság szót a „valóság” szinonimájaként használjuk, s így értve a mondat akár egy újságírói vagy a rendőrnövezői szakszervezet jelmondataként is működhetne. De még akkor is, ha az igaz szót nem értelmezzük félre, hanem „Istennek tetsző” értelemben használjuk, még így is teljesen mást jelent ez, mint Lukácsnál. Ily módon a szöveg már nem fiziológiai éhséget vagy szomjúságot jelent, hanem valami „magasabb rendű”, önmegvalósítási szükségletként jelenik meg. (Maslow szükségletpiramis-elmélete öt egymásra

épülő szinten különbözteti el az ember szükségleteit, amelyek közül a fiziológiai szükségletek az alapvetőek – éhség, alvás stb. –, míg legfelül az önmegvalósítási szükségletek állnak.)

Máténál és Lukácsnál tehát két ugyanolyan, egy hasonló és egy nagyban különböző boldogság van. Máténál szerepelnek még ezeken kívül: a szelídek, a könyörülő, a tiszta szívűek, a békességet készítő és az „igazságért” üldözöttek. Érdekes, hogy – amint a szegénységénél láttuk – ezek is inkább valamilyen tevékenységet végzőkről, nem pedig valamilyen állapotban levőkről szólnak. Aki került már igazán súlyos emberi konfliktusba, az valószínűleg meg tudja erősíteni, hogy a szelídség és a tiszta szív fenntartása bizony igen kemény munka is lehet, ezért én is úgy vélem, hogy itt a magunkat megselezítéssel és megtisztítással van szó.

Lukács vagy Máté hitelesebb? Nem tudom. Ez is, az is szolgálhatja az Úr célját. A mi feladatunk, hogy a két értelmezés közül mindig azt alkalmazzuk a saját életünkre, amelyiknek több haszna van – az Isten Országára szempontjából.

November 8. — Évközi 32. vasárnap — Mk 12,38–44 — Hogyan adjunk?

Hányszor, de hányszor halljuk a két fillér történetét „a bezzeg-özvegyasszonyal”. Gyerekkorunkban a kifestős hittanfűzet rözsheordó asszonyságra emlékeztető elgyötört nénikéjének képe alapján próbáltuk átérzeni a történetet, később, hittanórákon, közösségi találkozókon átbeszélve, esetleg tettekké formálva kíséreljük megérteni a lényegét, és ennek szellemében cselekedni.

Megérteni azt, ami pofonegyszerű, és Jézus a példabeszédben konkrétan ki is mondja, szinte elvéve a lehetőséget az utólagos értelmezéstől, az „aha”-élményektől. Talán, mert ebben a részben van a teljes jézusi mondanivaló esszenciájának egyik fontos részlete? Talán. Talán, hogy itt véletlenül se essék félreértés? Talán. Talán azért, mert a tisztán

megjelenített adásménynek követe-se az egyik legnehezebb feladat? Talán. „Ez a szegény özvegy többet dobott a perselybe, mint a többiek. Azok ugyanis mindnyájan fölöslegükből adtak, ez azonban azt a keveset is odaadta, amire szüksége volt: egész megélhetését” (Mk 12,43-44).

A szövegből nem derül ki, így valószínűleg nem is fontos, hogy az asszony idős volt, vagy fiatal, voltak-e gyerekei, vagy sem, illetve hogy a pénz jó helyre került-e, vagy sem.

Saját példánkon viszont látjuk, hogy az adás akadok. Egyszerűsítünk. Odaadjuk, amit már két éve nem vetünk elő a szekrényből – ha épp van időnk összekészíteni. Ha jól keresünk, még pénzt is adunk, de meg akarunk

győződni arról, hogy ki használja, mire használja. Figyelemmel akarjuk kíséreni a sorsát, egyfajta hatalmat érzünk magunkban, hogy megmondhassuk, mit tehetnek adományunkkal, és mit nem. Az a vágyunk, hogy jó helyre adjunk, teljesen normális, viszont miután gondos körültekintéssel adtunk, már nincs hatalmunk a pénzünkkel tovább rendelkezni, más embereket irányítani. Bezzeg az özvegyasszony...

Azt gondolom, az írástudókéhoz hasonlító képmutatás, ha a szöveg elemzésre, magyarázkodásra készlet minket, ha kizárólag hivatkozási alapként szolgál. Álszent, ha az adással szabályozni, hatalmat gyakorolni is akarunk. Adni kell. Oda kell adni, amink van.

November 15. — Évközi 33. vasárnap — Mk 13,24–32 — Ha eljön az a nap

Egyszer régen egy közösségi találkozón előkerült az a téma, hogy vajon mit csinálnánk másként, ha pontosan ismernénk halálunk dátumát. Járánk-e tovább iskolába vagy dolgozni, vagy esetleg elutaznánk valami régóta vágyott helyre? Nekiállnánk-e megcsinálni a régen halogatott,

nagyszabású feladatot, netán elosztogatnánk minden vagyónkat, hogy halálunkkor semmink se maradjon?

Elgondolkoztam azon, hogy mi történne, ha egyszer csak bemondaná a Híradó: cáfolhatatlan jelek mutatnak arra, hogy mondjuk 3 hónap múlva, szer-

dán délután véget ér e földi világ. Azt még nem tudjuk pontosan, mi lesz utána, egyelőre a tudósok is csak sötétben tapogatóznak, de hogy az életnek a jelenlegi formájában vége lesz, az biztos. Az országok vezetői kérik, hogy mindenki őrizze meg nyugalma; összehív-

ták az ENSZ rendkívüli közgyűlését; a pápa Rómában másfél millió ember előtt a vallások összefogásáról beszélt; Lettország bejelentette, hogy felfüggeszti az IMF-hitel törlesztését; zuhanórepülésben a forint stb., stb...

Könnyű elképzelni, hogy nem kellene hozzá 3 hónap, és az emberek gyorsan kiirtanák egymást, még mielőtt megtapasztalnák, hogy milyen is a végső ítélet. Hiszen miért is járnék be dolgozni, ha úgysem fogom tudni elkölteni a pénzt? Miért vinne el a buszvezető a közösségi találkozóra, miért adna benzint a

benzinkutas, miért jönne értem a mentő? Miért félnék a tetteim következményeitől, miért ne akarnám elvenni a másik sonkás zsemléjét, ha egyszer nekem nem jutott? Miért ne akarnám megölni azt, aki az én sonkás zsemlére pályázik? Ráadásul már házasodni sem érdemes erre a hátralévő kis időre...

Ha nincs transzcendens remény, akkor – az egyének különböző távú terveit mintegy fogaskerékként összekapcsolva – kizárólag a pénz az, ami megakadályozza, hogy összeomoljon az emberiség. Hát ezért kellett az Ember-

fiának eljönnie. Hogy elmondja az Örömhírt: Térjetek már észhez, az Isten Országá a földön is lehetséges! Az Atya szeret titeket, és mindenki arra lett teremtve, hogy ezt a szeretetet továbbadja! Ha teljesítjük a szeretet-törvényt, akkor nem lesz szegénység, nem lesz sírás, nem lesz éhezés és nem lesz üldözöttség: megvalósul az Ország, és mindenki igazán, teljesen boldog lehet.

Eljött. Elmondta. Hiszünk neki? Ha nem, akkor nem marad más, mint a transzcendens remény, hogy halálunk után jó kezdekbe, a szerető Isten ölébe kerülünk.

November 22. — Krisztus király ünnepe — Jn 18,33b–37 — Miféle király?

Jézus király. De, szegény, hiába próbálta elmagyarázni többször is, hogy mit jelent az ő „királysága”, Pilátus nemigen értette meg. Ennél kevésbé csak a későbbi századok keresztényei értették szavait, amikor mindenféle misztikus tulajdonságokat kezdtek ráaggatni, mint az igazi – földi – királyokra.

Jézusnak van országa, pontosabban Országá, így, ilyen értelemben király. (Görögül meg végképp, hiszen az ország és a király szavak egy töről fakadnak.) Nekünk is van ilyen Országunk? Természetesen, hiszen oda tartunk! Királyai vagyunk ennek az országnak? Értelmetlen kérdés. Értelmetlen, mivel

azt feltételezi, hogy az Isten Országában is a földihez hasonló hatalmi viszonyok vannak, azaz uralkodás és parancsolás. Jézus világosan megmondja: ha az Ország földi lenne, akkor akár létezhetnének is benne ilyen fogalmak, de az ő Országá nem innen való! Ugyanígy értelmetlen azt gondolni, hogy Jézus földi királyként uralkodik a Mennyei Országában.

De nem is az a fő baj, hogy nem tudjuk elképzelni a nem földi szabályok szerint berendezkedett Mennyei Országát. Az a baj, ha az Elképzeltelentől alkotott mindenféle zavaros elképzelésünk felülírja mindazt a tanítást, amelyet Jézustól kaptunk. Azt,

hogy adni kell, hogy szolgálni kell, és el kell viselni, ha bántanak. Hogy „úgy szeressétek egymást, ahogy én szeretlek titeket”, és „nem mondalak titeket szolgálóknak”. Pedig Jézus ezért jött a Földre, és nem azért, hogy valakik akaratára ellenére királlyá tegyék: ez a Sátán műve lenne. Ezt akarta a forradalmat követelő tömeg: elmenekült előlük. Ezen röhögött a csöcselék, miközben a Golgotára vitték. Túrte. Erre az őt követő századok dicsőségesen uralkodó Krisztus Királlyá tették az elárult, megalázott és végül kínhalt szenvedett Emberfiát. Földi életét befejezve mit tehetne egyebet? Ezt is tűri. Mert Isten hatalmas, és mindent elvisel.

November 29. — Advent 1. vasárnapja — Lk 21,25–28.34–36 — „Jelek lesznek...”

Erkölcsei tanítás nélküli (attól megfosztott?), apokaliptikus hangvételű evangéliumi részletet rendel egyházunk az Advent nyitányára. De hát mit várjunk egy olyan ünnep alkalmával, amely Krisztus „eljövételére” hivatott felkészíteni a hívőket... Várakozunk. De vajon mire? Talán a betlehemi gyermek születésére, lepukkant, bűzös istállójára, a példamutató szegénységre, vagy pedig az Emberfia dicsőséges visszatérére, amikor mindenki elpusztul, ha nem várta kellő éberséggel az Úr érkezését. Hiszem, hogy az Advent várakozása az előbbiről szól, ám tudom, hogy az előírt evangéliumi szakasz az utóbbiról. Mi köze a kettőnek egymáshoz?

Szomorúan tapasztalom, hogy az Adventből kilúgozták a megszülető kised történetének erkölcsi üzenetét. Nem mintha meg volnék győződve az istálló-szegénység történeti hitelességéről. Túlságosan is topikus (sok száz éves irodalmi „toposzokból”, mintákból építkező) a gyermekség-evangéliumok leírása ahhoz, hogy hiteles történeti forrásnak tekintsük őket. Ám a jól ismert, legendákkal dúsított betlehemi történet szinte minden mozzanata erkölcsileg

hiteles mintát kínál számomra József alázatától Mária kitartásán át a Szent Család szent (és pozitív értelemben vett) igénytelenségéig. Már alig érdekel, hogy tényleg így volt-e. Ehelyett mit kapunk ma? A dicsőséges, világbíró Krisztust, a zsidó apokaliptikus irodalomból ismert Emberfiát, akitől rettegjen csak a hitvány! A kereszténység-nél pár száz évvel öregebb zsidó apokaliptika (türelmetlen világvégvárás és az ebből születő irodalom, ld. Henókh-apokalipszis) olyan nagy hatással volt a korai keresztényekre, hogy számtalan ponton beszüremkedett a kánoni evangéliumokba, sőt, a Jelenések könyve által vegyítiszta formában is helyet kapott az Újszövetség iratai közt.

Egyesek a mai evangéliumi szakaszunk mondatait is apokaliptikus beszüremkedésnek tartják, és azt valószínűsítik, hogy Jézus nem mondhatta őket. És valóban, Jézus morális üzenetétől mi sem állna távolabb, mint jövőbeni rémületes visszatérének jóslgatása. Ráadásul a szöveg (Lk 21,28) Jézus ajkára ad egy olyan szót, amely e helyet leszámítva csak Pálnál fordul elő az Újszövetségben, nála viszont kilenc alkalommal. Ez a szó a megváltás szó-

családjának egyik szava: az *apolütrószisz* (tkp. váltságdíjért való kiváltás). Úgy tartom, hogy Jézus nem tekintett saját halálára úgy, mint váltságdíj kifizetésére, amelynek fejében szabadon engednek minket, embereket. Ezt a szerepet Pál tulajdonította Jézusnak, a történelmi kereszténység pedig sajnálatos módon maradéktalanul átvette e pázlist. Számunkra azonban ne Jézus kozmikus megváltó-szerepe legyen a lényeg, hanem a szeretet törvénye: a szegénység, a kicsiség és az üldözöttség vállalása. A legendárium szerint a betlehemi kisednek hamar kijutott mindegyikből!

Mit tanulhatnánk mégis e rendkívül problémás evangéliumi szakaszból? Talán csak azt, hogy készülnünk kell a saját apokalipszisünkre, világvégünkre, halálunkra. Sosem tudhatjuk, mikor ér véget földi életünk, márpedig csak addig dolgozhatunk a világ jobbá tételén, amíg itt vagyunk, odaátról legfeljebb csak surkolhatunk az itt maradóknak. „Minden bölcs, kinek gondolatait megismernem sikerült, arra tanított, hogy élni és írni úgy kell, mintha minden cselekedetünk utolsó lenne az életben, ha minden leírt mondatunk után a halál tenne pontot” (Márai Sándor: Füves könyv).